

De Lange weg naar Berlijn: Politiek-Bureaucratische beleidsvorming binnen de Nixon-Administratie

De lange weg naar Berlijn is een onderzoek naar de vorming van buitenlands beleid van de Verenigde Staten tijdens de Koude Oorlog. Het onderzoek vindt plaats tijdens de administratie van Amerikaans president Richard Nixon, die van januari 1969 tot augustus 1974 president was van de Verenigde Staten. Richard Nixons opmerkelijke leiderschapsstijl en buitenlandse ambities zorgden voor grote interne ontwikkelingen op vlak van beleidsvorming binnen de Amerikaanse overheid, tijdens een vitaal moment in de Koude Oorlog. Aan het eind van de jaren zestig ontwikkelden de rivaliserende grootmachten, respectievelijk de VS en Sovjet-Unie, nieuwe manieren om gewapend conflict te voorkomen, door samen te komen aan de onderhandelingstafel en zo hun geschillen op te lossen. Tijdens dit project slaagde de West-Duitse kanselier Willy Brandt erin om een nieuw beleid te ontwikkelen, dat de naam Ostpolitik zou krijgen, in een poging diplomatieke toenadering te vinden met Oost-Europa en de Sovjet-Unie, maar zou zo tegelijk de Verenigde Staten moeilijkheden bezorgen om een constructieve reactie te geven op het onafhankelijke initiatief van hun Duitse bondgenoot. De masterproef vormt zich daarom rond de centrale vraag: “Hoe beïnvloedde politieke bureaucratische structuren en actoren de buitenlandse beleidsvorming van de Verenigde Staten ten opzichte van de Duitse Ostpolitik, vanaf de start van de Nixon-administratie tot het Viermogendhedenakkoord van Berlijn in september 1971?”

Om een concreet antwoord te geven op de onderzoeksvraag gebruikt de masterproef Amerikaanse overheidsbronnen, om zo een overzicht te creëren van de moeilijkheden die Amerikaanse politici ervaarden tijdens het vormen van een coherent beleid ten opzichte van West-Duitsland, de Sovjet-Unie en het altijd aanwezige pijnpunt dat gevormd werd door het gescheiden Berlijn. De insteek van het onderzoek legt zo de focus op de vorming van beleid en het interne proces dat plaatsvond binnen de Nixon-administratie, meer dan een narratief verhaal te presenteren over oppervlakkige diplomatieke uitwisselingen tussen natiestaten tijdens de Koude Oorlog. Die interne visie wordt onderzocht via een bureaucratisch politiek model, waarbij politici en hun overheidsdepartementen samen beleid vormgeven, in tegenstelling tot een nauwe beschrijving van dat beleid op het niveau van de natiestaat.

De masterproef stelt dat de Amerikaanse opinie ten opzichte van Duitse Ostpolitik intern sterk verdeeld was tussen twee kampen, waarbij één kamp gesymboliseerd werd door president Nixon en zijn dichtste adviseur Henry Kissinger, terwijl het andere kamp gevormd werd door het departement van buitenlandse zaken en haar leider, de secretaris William Rogers. Zo ontwikkeld de masterproef een narratief van politieke intrige, waarbij interne spelers in de administratie slechts selectief informatie met elkaar deelden, in een poging zelf grotere invloed uit te oefenen op het resulterende beleid. De initieel overwegend negatieve visie ten aanzien van Ostpolitik kende doorheen de masterproef zo een geleidelijke evolutie tot een gedoogbeleid, waarna uiteindelijk actieve steun verleend zou worden om Amerikaanse controle te houden over het algemene diplomatieke project. Zo zouden Amerikaanse onderhandelaars een succesvol akkoord weten te sluiten met de Sovjet-Unie over Berlijn, waardoor de moeilijke status van de stad binnen de context van de Koude Oorlog opgelost kon worden en de Nixon-administratie daarnaast ook een productieve werkrelatie met West-Duitsland kon opbouwen.